

HALADÁS

Társadalmi, tanügyi, közgazdasági és ismeretterjesztő közlöny.

Előfizetési feltételek:

Egész évre 6 frt. — kr.
Félévre . . . 3 . . .
Negyedévre 1 . . . 50 . . .
Egyes szám 10 kr.

Hirdetések díja:
4 hasábos petsor 5 kr.
Nyilttérben . . . 20 kr.
Bélyegdíj egyes hirdetésnél . . . 30 kr.

Szerkesztőségi iroda:

Főtér 5. sz. a., hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.

Megjelen:

Szerdán és Szombaton.

Kéziratok:

Vissza nem adatnak.

Kiadóhivatal:

VOLCZ B. könyvnyomdája. Mindennemű pérzek hirdetések és reklamátiók ide intézendők.

Egy szerény nézet ajánlva a volt Aranyosszék közbirtokosági vagyon kezelésével megbízott választmányának.

A volt aranyosszéki közbirtokosság közös vagyonáról csak a lapok után van tudomásom s ezért mivel a közösből összejött vagyon keletkezésének történetét, célját s kezelésmódját nem esmerem, annak felosztása vagy más célra leendő fordítására vonatkozólag vett hírekkel szemben nem is kockáztathattam szerény nézetemet; most azonban, midőn a „Haladás“ f. évi 7-ik számában „Egy dicső tett“ cím alatt annak hasábjairól a megye józan és hazafias gondolkodású, szép- és nemesre törekvő polgárai reményének teljesedését olvasám; midőn Torda-Aranyosmegye polgárai egyen- és összesen egy szebb s boldogabb jövőre való ujjszületés reményében a közművelődésre önzetlen áldozatokat hoznak; midőn mindenki szeretné, hogy ama közös vagyonban ha csak egy pár forint alapján is méltóvá tegye magát az utódok emlékére, — én sem mulaszthatom el, hogy e dicső tett gyakorlati megvalósításához, — nem áldozat képen — hanem önzetlen hazafiai kötelességemből kifolyólag az alábbiakban előadandó szerény nézetemnek, a közösvagyon mikénti alkalmazásának módozatai megállapítására Tarsoly Gábor ur elnöklete alatt alakult bizottság becses figyelmébe ajánlásával né járuljunk, mit tenni anynyival is inkább bátorkodom, mivel ebben a közügyen kívül a birtokosság saját érdekei is érintve vannak s avval a legszebb összhangzatban egyesíthető. —

A legújabb időben Torda-Aranyosmegye polgárai s községei valakinek, nem tudom kinek, de aligha azt hiszem, hogy nagy érdemű tanfelügyelőjének erélyes közreműködése folytán nagyszerű tevékenységet fejtenek ki, a népoktatási törvények gyakorlati megvalósítására. E buzgó tevékenység és önzetlen áldozatkészség istápolva a kormány részéről is annyira emelte Torda-Aranyosmegyét hogy maholnap a közoktatásügyi törvények részére nem sok kívánni való marad. — Azonban e tevékenység még eddig, — ha lehet így mondanom — nagyon egyoldalú, a menyiben csak is az általános közművelődésre irányultak, figyelmen kívül hagyva az általános jóllétet biztosító anyagi érdeket s az azt fejlesztő szakoskolákat, pedig a kiéhezék még a pap áldására sem hallgat. —

Az újalakult megye népességi viszonyairól statistikai adataim meggyenk polgárainak a honoratorokon és gyalogmunkásokon kívül — $\frac{8}{10}$ -de kisbirtoku földmives, ki gazdaságában sajátkezüleg közreműködik, $\frac{1}{10}$ -de iparos, $\frac{1}{10}$ -de közép birtokos, ki gazdaságán kívül már csak az intézői szerepet viheti.

(Folyt. köv.)

— Bulgária jövő helyzetét illetőleg Oroszország újabb tudósítások szerint azt követeli, hogy az orosz csapatok három esztendeig tartassák megszállva ez országot, s ez idő alatt a bolgár milicia gyakoroltassék be. Fölmerült a prellel-okkupáció eszméje is, melyet csak azon esetben tartanak megvalósíthatónak, ha európai konferencia határozná el.

Mindezen híreknél és kombinációknál ékebben szólnak a tények: Cserkaszky hg. Bulgária szervezője, a Balkántól északra már befejezven munkáját, most Drinápolyban időz és Ruméliának mindazon kerületeiben, melyekben a bolgárok vannak többségben, szervezi az orosz közigazgatást. A leendő bolgár fejedelem székhelye Drinápolyban lesz.

— Konstantinápolyból febr. 8-áról írják: Server és Namyk basa török meghatalmazottak Drinápolyból ma ide érkeztek. Server basa külügyminiszter beadta lemondását, mert nincs tisztában miniszterelnök által követendő bel és külpolitikával.

Két orosz főtiszt tegnap ide érkezett; a szultán fogadta őket. Montenegróba utaznak hogy a török és montenegrói tisztek közt demarkacionális vonalról folytatandó alkudozásoknál jelen legyenek.

Savfet basa, az államtanács elnöke visszavonta lemondását és hír szerint, más meghatalmazottakkal együtt Drinápolyba fog menni, alkudozni a végleges békefeltételekről. — Valótlán az, hogy az oroszok megszállották Bulért.

A szultán meghitta Miklós nagy hget, hogy töltsön néhány napot Konstantinápolyban. (!)

— Bukarestből jelentik, hogy Fokán és Plojesti közt 40.000 emberből álló orosz tábornakitanak. Az orosz kormány már értesült, hogy a román kamra tiltakozását Román-Bessarabia retrocessiója ellen, mely számtalan tiltakozó kérvényben nyer kifejezést. Román sajtó kördele hogy Az összes az összes hatalmak tudomásu vették kormány e kérdésben semmi engedékenységet ne mutasson.

Az oláh kormány által a kamarák zárt ülésében előterjesztetett diplomáciai okmányok közt volt a cárnak Károly fejedelemhez intézett levele is, melyben a cár fejtegeti, mily atyai jó indulattal (?) viseltetik Hohenzollern Károly iránt: a maga személyét illetőleg, a cár ellenzi (!) — mint mondja — Bessarabia retrocessióját, de nem tagadhatja meg népe ezen követelésének teljesítését, bár menyire tudja is, hogy mily kellemetlenül fog ez hatni Károlyra és országára. A senátusi és képviselőházi szö-

vegek hevesen támadták meg a követelést, s alakítottak egy bizottságot, mely a hatalmakhoz intézendő tiltakozást dolgozta ki Bessarabia visszazengedése ellen.

Mindenféle.

A mór — és Ámor. Egy társaságban közelebből szó volt egy érdemes tisztviselőről, kinek a megye sok hasznát vette és daczára ennek a közelebbi választáskor — nem választatott be. Egy a jelenlévők közül ki valahol vagy olvasta, vagy hallotta azon alkomszerű szollás-módot „a mór megtette kötelességét a mór elmehet“ — szintén hozzá szollott az említett kiválasztott tisztviselő ügyéhez ilyen formán: „Bizon helytelen dolog volt kiválasztani, minden felére felhasználták, kifacsarták, mint a citromot, félre dobták, s azt mondták neki: „Ámor megtette kötelességét — Ámor elmehet.“

Ha már benne vagyok a választásban, el mondom ezt is: Volt egy hivatalnok jelölt, kinek nem nagy reménysége volt, hogy megválasszák. Törte a fejét, hogy miként tudná magának biztosítani a votumokat, s csakugyan élelmes módon kitalálta a dolog nyitját. Nem restelte a fáradságot, nyakába vette a megyét, egy vagy más ürügy alatt látogatást tett a képviselő bizottság tagjainál, s aztán mindenütt egy kis kölcsönt kért, s majd mindenütt kapott is. Midőn pedig a képviselők a választó gyűlésre be mentek, mindeniket biztosította, hogy ha meg választják, első havi fizetéséből a kölcsönt megadja. Mi természetesebb minthogy hitelezői mind rá szavaztak, és így hivatalhoz jutott.

Egy vasuti coupeban több férfi között, kik kegyetlenül szivaroztak és pipáztak — egy szerencsétlen nő ült, ki iránt a férfiak semmi figyelemmel sem viseltettek, s így azt sem akarták észre venni, hogy szegény a kegyetlen, s már bisokkal is vágható vas-tag füstöt kiállani nem képes. Végre egy állomáson ki szoll a nő a coupe ablakán:

„Ugyan kérem Conductor ur! Szabad ebben a coupeban dohányozni?“

Mire a kérdezt egész naíval feleli: „Szabad kérem — ha a bennülő uraknak nincs terhére.“

Ő ugyanis azt hitte, hogy a nő akar dohányozni.

Egy fürdőn sétától elfáradva egy nő a vendéglő egyik asztalához telepedik, hogy valamely frisitőt vegyen magához

Csakhamar egy úr is oda ül, s a nővel udvarias beszélgetésbe elegyedik: „Kurára jött Nagysád ide?“ Kérdi többek között.

„A hogy vesszük — feleli a nő, kinek fejében a kurizálás és kurálás különböző fogalmak villantak meg, — én tulajdonképpen egy vót keresek — anyám részére.“

Egy orvost falura beteghez hívnak ki azonnal rendelést tesz, s távoztakor meghagyja a háziaknak:

„Ha az orvosság meg lesz, minden órában adni kell a betegnek, de mi előtt

beadnák az orvosságot, rázzák meg jól.“ Nehány nap múlva a doctor kimegy falura, hogy patientsét látogassa meg s azt — ravatalan találja.

„Mi történt itt, kérde csodálkozva, hiszen nem volt ez olyan beteg, hogy halálra váljék, itt valaminek történni kellett! ?

Mire egyik a szomorgok közül válaszolja:

„Oh lelkem doctor úr, hiszen jobban is lett volna, az orvosság használt — de a rázást nem állotta ki.“

Ők t. i. nem az orvosságot, hanem a beteget rázták meg mindannyiszor kegyetlenül, valahányszor neki orvosságot adtak.

Egy városi ember be akarta magát választatni egy faluban megye bizottsági tagnak. Heti vásár alkalmával behát nyakon csipi ama falu egyik papját felkéri, hogy falujában legyen azon, hogy válaszsák be megyebizottsági tagnak.

Mire a tiszteletes igéri, hogy egész ecclesiájával tekintetes urra szavazat. A tekintetes ennél fogva beviszi a tiszteletest egy vendéglőbe és kegyetlenül meg tractálja.

Lefoly a választás, a városi úr kap három votumot és ki bukik.

Szemére veti a következő alkalommal a papnak, hogy hogy rászédte, mire a pap indignálodva válaszolja:

„En? En nem szedtem rá, egész ecclesiám a tekintetes urra szavazott, csak az a baj, hogy ecclesiám belőlem, a kántorból és a harangozóból áll.“

A keleti ügyek.

Bécsből illetékes forrásból a legkömolyabb híreket jelentik a helyzetről. E hírek szerint elérkezett a pillanat, melyben erélyes „megállj!“-t kell kiáltani Oroszország felé, mert Oroszország azon a ponton áll hogy tullepjen a határon, melyet a háboru céljaul kitűzött; azon a ponton áll, hogy európai és nevezetesen osztrák-magyar érdekeket megsértsen. Bécsbe elvannak határozva megfelelő állást foglalni az orosz és hitzegés ellenében, nem fogják eltérni hogy Oroszország a háboru kezdetén kitűzött határokon túl szedje győzelmei gyümölcsét. Az orosz uralomnak nem szabad kiterjeszkedni sem az al-Dunára sem a tengerszorosokra, s az sem engedhető meg, hogy a Balkán-félszigeten az orosz befolyás kizorítsa Európát. Oroszországot kényszeríteni kell, hogy térjen vissza a programhoz, melylyel kiindult, remélhető, hogy Szent-pétervárott nincsenek tévhitben az iránt, mi érhető el, s nem rohannak olyan új komplikációkba, melyek Angliát és Ausztria-Magyarországot a harczterre szolítanak, míg a többi hatalmak semlegesekek maradnának. A mi a mozgósítási híreket illeti, azokat a kitünően értesült bécsi forrás a felsorolt tényekkel szemben épen csak — koraiaknak nyilvánítja.

Albrecht főherczeg megszakította Areoban való időzését, és valószínűleg még ma Bécsbe utazik. Hiteles forrásból es határozottan állítják, hogy Albrecht főherczegot ő Felsége hivatta, hogy fontosabb katonai kérdések megvitásában vegyen részt.

Az oroszok bevonulását Konstantinápolyba egészen határozatlan állítják Berlin és párison át érkező szeptembertől sűrűn. Nikolaj nagyherceg a szultán vendége lesz, s hírlik, hogy Abdul Hamid egy pompás, gyémántokkal kirakott diszkardot készült átnyújtani az orosz fővezérnek.

E bevonulás természetesen egyik következménye az orosz-török külön egyezménynek, melyről a félhiv. „Pol. Corr.” a következőket jelenti:

„Konstantinápolyból, febr. 10 éről kelt, Athénen át érkezett távirati közleményünk szerint ott megszünt titok lenni, hogy a béke-praeliminárik és a fegyverszüneti egyezmény mellett török-orosz különszerződés is kötött; ez több fontos ügyet szabályoz, melyek az egész különszerződés értelmében kivonatnának az európai hatalmak minden beavatkozása alól.

Több pont közt, melyek a porta és Oroszország jövő viszonyaira vonatkoznak, helyet foglal az is, mely szerint a török hajóhad egy része a hadi kárpót-lás részbeni törlesztésül átengedtetik Oroszországnak. Az átengedendő török hadihajók átvételére már 1800 orosz tengerész és megfelelő számú tengerész-tiszt van Ruméliában.

A mondott külön szerződés egy második pontja szerint a porta beleegyezik abba, hogy a Dobruza egy része eshetőleg átengedtetik Romániának.

Végül a levelező jelzi, hogy orosz csapatok közvetlen közel időben bevonulnak Konstantinápolyba.

Az európai konferencia létrejövetelére még mindig kétséges, az orosz kormány még a külsőségekben is a legsértőbb módon felelt a bécsi kabinet meghívására. Így nevezetesen határozatlan követeli Oroszország, hogy az elnökség minden körülmények közt őt illesse ami egyenesen impertinencia monarchiánk ellen; e föltételt azonban a szent békesség kedvéért még teljesítenék, valamint azt is, hogy a konferencia ne valamely fővárosban, hanem kisebb helyen, legyen a főkadály nem ezekben van hanem abban hogy Oroszország kereken megtagadja a párisi szerződést, s általában a konferenciát legfeljebb arra valónak tekinti, hogy ez engedelmesen rámondja helyeslését az orosz befejezett tényekre, e tényeket pedig Oroszország folyton szaporítja. — Följegyzést érdemel egyébiránt, hogy a konferencián Egyptom és Tunis is megjelenni készülnek, még pedig azon kívánsággal, hogy a portához való vazalusi viszonyuk végkép szüntessék meg.

Az „Agence Havas” jelenti Konstantinápolyból. Az angol flotta átkelt a Dardanellákon és bonyomult a Márványtengerre.

Amerikai varrógép-ipar.

(Vége.)

Hogy a gépek Európában is mily jelentőséget vívtak ki, kitűnik abból, hogy Magyarországon Ausztriában és Németországban Neidlinger G vezérigénysége alatt a cégnek nem kevesebb mint 63 fiokja, Angolországban és Franciaországban 61, Hollandiában 9, s Péterváron, Stokholmban, Brüsselen, Madridban, mindonütt egy-egy üzlete van, s alügynökségek által képviselve van majd minden nevesebb városban. Ausztriában a 60-as évek óta saját üzletei vannak a gyárnak Bécsben Prágában, és Linzben. 1876 óta Magyarország fővárosában, Budapesten is vácsi utcában (a vastuskónál). Az 1876-ki philadelphiai világiállításán a Singer-féle családi, szabó-czipész-és más kézműves varrógépek a legnagyobb kitüntetés nyerték, mely csak egyáltalában adható volt, a legtöbbször szerkezetért s azon nagy hrsználati képességért mely nál fogva azt oly sok célra használhat-

ni. E nagy eredmények dacára is a The Singer Manufacturing Co. még mindig oda törekszik hogy a varrógépet tökéletesítse s az új iparágak részére is használhatóvá tegye. A családi gépeknél eszközölt jelentékeny javításon kívül az említett cégnek sikerült egy igen czélszerű tűzőgépet a czipészek, továbbá javított gépeket a szabók nyereggyártók, zsákgyárosok, könyvkötők stb. számára létrehozni.

Az eddig mondottakból a t. olvasó alkothat magának egy kis képet az amerikai-varrógép-iparról, s még csak egy körülményt kell figyelembe ajánlanunk mely a varrógép-eladást Magyarországon némileg bizalmasan s gyantukeltő színben tüntette föl s egy fokra helyezte a részletevelek s más szédelgésen alapuló üzletek eladásával me-lyekkel leginkább a középosztályt szándékozták befűzni. (Ép az a körülmény melynek megkellene önyyitnie a középosztályhoz tartozóknak a varrógép vásárlását t. i. a részletfizetésre való eladás szolgáltatott legtöbb alkalmat a visszaélésekre.) Az oka ennek sok gépgyáros szédelő eljárása volt, kik rossz áruikon (többnyire utánzatok vagy ujon fényezett régi gépek) így akartak tudadni. Száz meg száz ürügy volt, melyekkel az ilyen rossz varrógépeket azoknak kik csak mentől olcsóbban akartak vásárolni a nyakukba tolták. Igérték 10 évi jótállást s több-félet, és ha a vevők meggyőződve a gép rosszságáról fizetni nem akartak vagy pedig nem lévén keresetük, fizetni nem tudtak, kurtán bántak velők; a szegény vevő bepöröltetett, s elvesztő a gépet, valamint a már fizetett részleteket, ha ugyan nem még többet is. A gépet, ha végre-tekre került a sor, az árverésen rendszeren az előbbi eladó vette meg csekély árért, akkor egy kicsit kiesiszolta, aztán megint a nyakába toltá valakinek, persze mint új gépet.

Ez az eljárás, melyet a szédelő kereskedők nagyon kedveltek, eléggé megmagyarázza, hogyan voltak képesek ezek az urak a középosztály u. n. „jóltevői”, sokkal olcsóbb áron adni gépeiket, mint maguk a gyári raktárak. Azelőtt sokan elfeledtek meggyőződni a gépek jóságáról, csak azt nézték, hogy olcsó, és aztán megvették.

De a jó eredeti amerikai varrógépeknek, s különösen a Singer Co. féleknek mind nagyobb mérvben való elterjedése a legfényesebb bizonyítéka annak, hogy a közönség most már egészen más szempontból itéli meg a dolgot. Mai napság már, mikor a pénz nem özőnik úgy többé, mint az u. n. „gazdasági föllendülés” idejében, kiadott pénzéért mindenki jó és czéljainak megfelelő varrógépet akar szerezni.

Nem csekély kérdés a varrógép vételénél a jótállás, a kereskedés kérdése sem. Az embernek mindig azt kell magától kérdenie: vajon létezik-e az a cég, amelytől én a gépet vásároltam, addig a meddig maga a gép eltart? Ha az illető felől bizonytalanságban van ha a gépeladónak még nevét sem ismeri jóformán, annál kevésbé pedig annak főnállási biztosságát akkor jobb, ha annak a gépeivel nem is kezd semmit. Ezernyi varrógép van a legkülönbözőbb nevek alatt, melyek közül sok nyilvánosan ajánlatot is; s melyek némelyike már bizonyos hírnévvel is bír, de amelyek most már használhatatlanul és hiába hevernek, miután gyárosaik nem letteknek többé, vagy pedig az illető vevő előtt ismeretlenek. Eneélfogva arra nézve, aki varrógépet akar vásárolni igen fontos tudni, hogy ő nemcsak egy szilárd és jőnevű gyárossal, de ép oly szilárd kereskedővel is lép összeköttetésbe, ki őt minden szükséggel képes ellátni, ami csak megkívántatik a varrógép czélszerű kezeléséhez és használatahoz. Leginkább ezen alapul a jótállás, amelyet ugyan minden gyáros és

eladó akár évek folyamára is megígér de csak ritka esetben képes meg is tartani, mivel e gyárosoknak és kereskedőknek legnagyobb része ép oly váratlanul tűnik el, mint ahogy jött. Minden vevőnek érdekében áll tehát, hogy elővigyázó legyen, s ott vásároljon gépet ahol meglehetősen győződve hogy az üzlet vagy a gyár szilárd és állandó lételű. Így második föltétel végre, oly varrógépet választani melyet lehetőleg sokoldalulag lehessen használni.

Ezekben utmutatást adtunk olvasóinknak szem előtt a varrógép vásárlásánál, s e közleményt azon kívánsággal zárjuk, hogy mindenkinek saját érdekében, egyetlen háztartásban se hiányozzék egy jó és gyakorlati varrógép. A The Singer Manufacturing Co New-York melynek magyarországi főraktára Budapesten a vácsi-utcában (a vastuskónál) van, egyszersmind minden nagyobb vidéki városban megbízható ügynökségek által van képviselve.

Egészségügyi viszonyaink.

„Ép testben, ép lélek lakik.”
(Engel)

(S.) — Eltekintve ama közhasznú intézményektől, melyek városunkban ez utolsó évtized alatt üdvös működésüket megkezdették, örömteli kabbellal mondhatjuk el, hogy a közszelleme, a közigények követelményei által alkotott intézmények minden ága, városunkban is kielégítő sikerrel folytatják küzdelmüket! Van ugyanis városunknak három pénzintézete, van egy virágzó tűzoltó-egylete; a tanügy valóban elismerésre méltóan ápolatik; gazdasági egylet, mely már is az egész országban elismerést költött, stb. A régiebbek közül ott látjuk virágozni a két társalkodót, sőt még halotti-társulatunk is van! Városunk bir minden oly hivattal, mely a megye székhelyével méltó összhangzásban áll, s van — köszönyünk. Emyi üdvös intézmény, emny elismerést érdemlő törekvés, a köznapiaság szentes öléből kiemelkedve, látszik hogy buzgóságunk a szép és nemes felő törekszik, látszik hogy a civilizáció minden eszközét hatalmába igyekszik keríteni, hogy méltó helyet foglaljon neve — a „városok” sorában.

Az önzetlen, eltompítlan kebel csak örömmel dagad ezen fejlődés láttára, összehasonlítva ügyeinket csak ezelőtt két deccanniummal is! A tudás vágy folytonosan zaklatja gondolatainkat; újságot járat polgárságunk, s a világeseményeit szemmel kíséri, melyből aztán tud minden, tudja, hogy a békét megkötötték, hogy az olasz király előbb, s azután a pápa halt meg, tudja hogy a muszkák mégis bevonultak Konstantinápolyba.

Tudomány, művészet, irodalom, ipar — minden, minden amit csak emberi ész kitalált — foglalkozás tárgyát képezi, s ha a jó vagy balsors majd utolsót kon-dit feje felett, derék ember volt — hangzik a tömeg ajakán.

Szegény elfogult népem, szegény boldognak képzelt városom, csak számalommal kell sohajtanom ujjongásaid fellett, s bocsás meg, ha mint vádló lépek fel ellened! —

Tekints csak önmagad körül; tekints szét családod minden egyes tagjain; mily szánalmat gerjesztő sápadt hideg mosoly ül ajakán gyermeked, nőd, testvéred — de önmagad egész lényén is! Mind az, mit eddig cselekvél, csak arra volt irányozva, hogy zsebedet töltsd; ha a pénzintézetbe mentél — önérdék vezetett; ha a gazdasági ügyekkel foglalkoztál, önérdék vezetett; ha a társalkodót látogattad, csak önérdék vezetett mind csak azért, hogy pénzedet szaporítsd! Ezen különben csak becsületedre való munkálkodásod közben — kérdelek, gondoltál-e valaha saját tested és véred ápolására, gondoltál-e arra, hogy gyerme-

keid halvány arczáról a vidám pir hová költözött, gondoltál-e arra, hogy nőd az élet terhei által reaszabott hivatásban nem bírja az igát hurezolni, gondoltál-e arra, hogy családod évek során a doktorral közlekedett legtöbbet, s mégis — boldogságod legfőbb tárgya, jövő reményed bimbója — nőd, és gyermeked — itt hagyunk téged bus özvegységben! Saját szerveidből az élet normalis funkciói elköltöztek, mert nem tartottad méltónak azokra gondot fordítani: ifjuságod a tivornya, kéj, és puhaság moesáiraiban töltöd; férfi korod a pártviszály örvényébe sülyedt; s agg napjaid az étellel csak hurezot folytat, az elválas küzdelmei miatt!

De nem csak ellened szóll ezen vád sulya, mert hisz te szegény együgyű nép, te nem bírsz magadtól fejlődni(?), mert te csak — mint a hályogos, — ki a világosság felő fordul, vezetted magad, s követed azt, ha jó vagy balsorsod vár is reád! —

(Folyt. köv.)

Az erdélyi gazdasági egylet évi közgyűlése.

Az erdélyi gazdasági egylet mult héten tartotta ez évi rendes közgyűlést, melyen a tagok csak csekély számban jelentek meg, úgy annyira, hogy az egylet buzgó elnöke: Tisza László csak féltizenegy után nyitotta meg a gyűlést Beszédében, midőn egyrésztől köszönettel üdvözölte a megjelent tagokat, nem hallgathatta el sajnálkozását, hogy az egyletnek harmadfél százra menő tagjai közül csak ily keveset üdvözölhet a gyűlésen. Az egylet felejtethetlen elhunyt elnöke utolsó elnöki beszédében hangsúlyozta, hogy a közöny a legnagyobb nemzeti nyavalyák egyike, szóló hitte, hogy egy ily férfiú szavai után, más tapasztalatokat szerezhet az egyleti tagok buzgalmáról. Ezek után az elnök rövid visszapillantást vet az elmúlt évre, melyet az áldások közé egyáltalán nem sorozhat; a keleten folyó háboru, a viszátkodás a monarchia két fele között a fél eredmény a természetben bizonytalan ná tették, megszübbasztották a gazdasági működést, felhalmozta és jövedelmezés nélkül hevertette a pénzintézetekben a pénzt. — A fölfolyt év magára az egyletre sem mondható virágzósnak, így kitűnő tagját: Entz Ferenczet, ki a gyűmölcsészet és szőlészlet terén hervadhatatlan érdemeket szerzett magának Nagy Elek, a választmány buzgó tagja, összesen heten hunytak el az egyleti tagok közül, míg ezek száma csak 8-czal szaporodott s ez idő szerint 294-et tesz. A mi az egylet anyagi állását illeti ez idő szerint 104 ezer forintot tesz az egylet activ vagyona, de ebből 10 ezer forint többé-kevésbé biztos várandóság. De örömmel tudatja a közgyűléssel, hogy a jövő évi költségvetés deficitet nem mutat fel. Beszéd további folyamában köszönetet mond a kormánynak és egyeseknek az egylet iránt tanusított pártfogásukért s újólag nagyobb buzgalomra kéri fel az egylet tagjait. Tisza László éljenzéssel fogadott beszéde után Gammauf Vilmos titkár olvasta fel sok gonddal készített részletes jelentését az egylet mult évi működéséről. — A titkári jelentést dr. Hincz György pénztárnok jelentése követte. Ez utóbbiban a kiküldöttek jegyzőkönyvi köszönetet indítványoznak a pénztárnok pontosságáért és egyszersmind elterjesztik a jövő évi költségvetést, összesen 4300 frt. kiadással, mi az egyleti vagyon 5 százalékát sem teszi. — Mindkettő változatlanul elfogadtatott. — Az indítványok közül megemlítjük, mint legfontosabbat, hogy a választmány ajánlatával szemben a köztelek és a nagyutczai szőlő nem fognak eladatni. Ez utóbbiról csak most tudtuk meg az ősz bórász: Paget

Jánostól, — jegyzi meg a „Kelet“ — hogy a szőlőkertnek egy része Franciaország legnemesebb szőlőivel, a másik Enez, a híres borász kitűnő collectiójával, a harmadik a Németország szőlőfajáival, és a negyedik az erdélyi szőlőkkel van beültetve.

Megyei és városi élet.

Torda város képviselő testületének 1878 február 13-án tartott közgyűlése.

Torda város képviselő testülete e hó 16-án tartotta rendes havi közgyűlést. A polgármester d. u. 3 órákor megnyitotta a gyűlést a legelőször a szeszes italok behozatali díja kezelése körül tett intézkedések. A tanács betérjesztette a múlt 1877-ik év September, October, November és December havi számadását a hidvám és behozatali díjak jövedelméről, mit a közgyűlés helyesleg vett tudomásul. Korod i Imre aljegyzőnek a várnok kezeléseért a múlt év Márciustól Decemberig terjedő 10 hónapjára 100 frt. jutalomdíj szavazott meg. A képviselő testületnek választott tagjai névsorában, a képviselő-eltávolozásai, vagy pedig azon okból támadt hiány hogy választott képviselői tagok a képviselő testületnek virilis tagjai lettek és ez utóbbi czímen akarják a jogukat gyakorolni — a pottagok sorából kiegészítetett. Vegül megválasztattak a tordai határinspectorok közfelkiáltással Finta András uj-tordainak Somkerek Mihály, kiknek felesketése a tanácsra bízott. Egyszersmind kimondott, hogy minden, a birtokosoktól, határbeli kiadásokra szedendő hozzá járulási összegeket a határinspectorok kezeljenek, egy tanácsos ellenőrzése mellett.

H i r e k.

— IX P. as pápáért az egyházi gyásznapely e hó 14-én tartott meg a helybeli rom. catholikus plébánia templomban, melyben a megyei tisztikar, kir. törvény zék, k. járásbíró, tanács, adófelügyelő, adóhivatal, sőtanyahivatal stb. testületileg jelentek meg. A gyász misét Gergely Ignácz kanonok — plébános végezte, segédlettel.

— Kinevezések. Szentkirályi Gábor megyénk volt derék főjegyzője, a kolozsvári catasteri járásba bealóbbiztossá, Veszpremi Lajos a helybeli k. adófelügyelősnél III-ad osztályu számtiszt pedig II-ad osztályu számtisztú nevezetett ki.

— A nő-egylet és kaszinó bálja e hó 12-én szépen sikerült. Nagyon sokan nem voltak ugyan, de szép különös jelent meg, a vigalom kedélyesen folyt, a táncokat mint egy 50 pár lejette.

— Blosz Mihály pénzügyőr biztost, hallomás szerint Tordáról áttették Parajdra, a parajdi biztost pedig helyébe Tordára helyezték át.

— Torda-aranyosmegye hadjuttaléka. Magyarország a f. évi ujonczozás által 45026 közös katonát kell hogy állítson. Ebből megyénk egyes régi járásaira következő számu ujoncz jut. A topánfalvi járásra 28 ujoncz 3 póttartalékos; az aranyoszeki alsójárára 23 ujoncz 2 póttartalékos; a felső-járára 30 ujoncz 3 póttartalékos; a szent-lászlói járásra 34 ujoncz 3 póttartalékos; az alsójárai árára 25 ujoncz 3 póttartalékos; a torockói járásra 33 ujoncz 3 póttartalékos; a mezősegi járásra 29 ujoncz 3 póttartalékos; a maros-ludasi járásra 41 ujoncz 4 póttartalékos; Torda városára 21 ujoncz 2 póttartalékos; Felvincz városára 3 ujoncz 1 póttartalékos. Az ezeken felül alkalmasnak talált egyének a honvédséghez soroztatnak.

— A maros ludasi kisegítő takarékpénztár szövetkezet — folyó 1878-ik

év Február hó 27-én délelőtt 10 órákor tartja meg évi közgyűlést, — melyre a t. részvényes tagok egész tisztelettel meghívattak: Tárgyai: 1) Az 1878-ik évi zárszámadások megvizsgálása. 2) Az igazgatóság két tagjának kisorsolása. 3) A jogtanácsos megválasztása. Maros-Ludas, 1878. Február 8-án. Az igazgatóság.

— Nagy Elek az elhunyt jeles hazafi koporsójánál Ferencz József unitárius püspök által mondott nagyhatásu in a egy füzetben megjelent.

— A magyarok bálja Londonban. A magyar egylet Rudolf trónörökös tiszteletére Londonban bált rendezett a Cannon-street szálló termében, mely magyar és osztrák zászlókkal, virágokkal, s ezek közt ö Felsége arezképével volt feldíszítve. Tizenkét hölgy viselte a háziaszszonyi tisztet angol szokás szerint; többi közt görf Eszterházi Miksáné, Batthyányi Edmondné a bájos Deym grófné, Bylandt grófné, lady Smith (a tengerészeti miniszter neje). A rendőrök magyar nemzeti színű csokrokat viseltek mellükön. Rudolf főherceget megérkezésekor zajos éljenzéssel fogadták. A trónörökös nem tánczolt, hanem körül járt a teremben. bemutattatta magának az egylet több tagját, továbbá Dnka Tivadar, Diósy Mártonné. Ez utóbbival ki francia születésű, franciául társalgott. Többek közt ezt mondá: „Férjének ne hagyjon békét míg Magyarországra el nem viszi. Hanem előbb magyarul kell tanulni, mert az nagyon szép nyelvé.” Rudolf koronaharcegg másfél óráig mulatott. Jelen volt Suvalov gróf, az orosz követ is, ki egy magyarhoz így szól: „Nemi tartózkodással jövék el, attól tartván, hogy a magyarok eldöngölnék, pedig higgye el ön, mi 1849-ben sem nyomultunk volna Magyarországra ha az osztrák császár be nem hí bennünket.” Az egész bál különben igen népes, díszes és mindvégig kedélyes volt.

— A bagatell törvény, vagy is a kisebb polgári peres ügyeket tárgyzó törvény hivatalos, hiteles kiadása, mely f. évi Mártius 1-én lép hatályba, kapható Volcz és Társa könykereskedésében Tordán Ára 40 kr.

— A pápa a ravatalon. IX. Pius holtteste a Szt.-Péter-templomban van kiállítva. Az elhunyt pápa, mint egy római táviratban olvassuk, az aranytárával fején, diszágony fekszik. Felső teste kissé föl van emelve, úgy hogy arcát már távolról látni lehet. A holttest veres bíborba van takarva, kezét szintén vörös, arannyal áttört keztyű fűdi, s a lábára veres papucs van huzva. Két kezében fezzületet tart. Az arczon csöndes, jóságos mosoly ömlik el, arezszine szennyes-sárga vészhoz hasonlít, bőre üveg-szerűen fenylik. A nép kora reggeltől késő estig tömegesen tódul a halott nézésére a templomba, hol karabélyosok és rendőrök képeznek sorfalat. A tömeg csókokkal borítja a pápa lábait melyek a kápolna rostélyán kiérnek. A roppant téren és bejáraitán több mint 100 ezer ember tolongott; a közönség inkább ki vancsi volt, mint szomorú.

— A Vatikán kertjében. Febr. 8-iki kelettel Rómából egy bécsi lap tárczáirója következőket írja: „Midőn tegnapelőtt elhagytam a vatikáni könyvtárt, nyitva s őrizetlenül találtam a nagy kertbe vezető ajtót. Fölhasználva a kedvező pillanatot, beléptem a profánusok előtt máskor zárva tartott berekbe. Cserjések, halmok, bokrok, fák, virággyak, kioskok, házak és szobrok hullámszerű és számos faszor által megszakított átláthatlan kertet képeznek. Nagy élvezettel sétáltam e fák alatt s a teraszokon, gyönyörködve a Tiberis s a város látványában. Valóban, ha a Vatikán börtön, akkor a világ legpompásabb börtöne s különböző szabadsággal ér föl. Az egész világ börtön — mondja Hamlet, s azt kapja feleletül: „A ti becsüvagyatok teszi azzá.” A pápai párthoz tartozók a paloták, kertek, muzeumok, egy-

házak, ka zárnyák, istállók stb. complexusáról azt mondják, hogy nagyobb Turin városánál, honnan Olaszország új királyai származnak Nem tudom, valjon igaz-e ez. De hogy a Vatikán van olyan nagy, mint egy bécsi külváros, az valószínű. Látva, elhiszi az ember a mondát, hogy tizenegyezer szobával bír. Se termekben káprázatos gazdagságban vannak fölhalmozva a föld legbeesesebb kincsei: a legjobb, legnagyobbszemű s legjobb, a mi az antik művészetből fennmaradt s a mit a renaissance teremtett. A leggazdagabb udvartartás személyei járnak a termekben föl alá. A kapuknál közepkori egyenruhát viselő testőrök állanak divatos gyűtös puskákkal: svajczi zsoldosok és francia önkényesek.”

— Mit mondott Midhat pasa? Midhat pasa a napokban érdekes nyilatkozatot tett a londoni földrajzi társaság ülésén, melyen Stanlei jelentést tett afrikai utazásairól. A walesi hereg azt kérdezte tőle: érdekelte-e az előadás? Midhat erre így felelt: „Nekünk törököknek most sokkal inkább kell ismertetlen földeken tett kutatások iránt érdeklődnünk, hisz nemsokára magunknak is kutatnunk kell majd ismeretlen országokban egy új hazát.” A herceg mosolygott, de mitsem szólt.

— A tordai dalkör f. 1878-ik év március 2-án a „casinó” termében tánczal egybekötött rendkívüli dalestélyt rendez. Belépti-jegy ára személyenként 60 kr. Jegyek előre válthatók Wolff Gábor és fia gyogyasztárában, estve a pénztárnál. Máróló tagok jegyeiket földijért nyerik. Műsorozat: 1) Dalra Barátim Storch-tól 2) Magán négyes, Wit-től 3) Dalünnepen, Erkel Sándortól. 4) Oh ne mondj engem rozsdának, Egressi Bónitól. 5) Erdei rozsa, Fischer Károlytól. 6) Népdalok, Roth-Endrétől. Kezdeté estve 8 órákor pontosan!

— Uj orosz kölcsön Párisból távirják: Az orosz pénzügyminiszter 300 millió rubelnyi kölcsön iránt kezdett alkudozást, de a francia bankárok kijelentették, hogy a politikai helyzet tisztázása előtt nem kötnék nagyobb üzletet.

KÖZGAZDASÁG.

A függetlenségi harc előtt. — Az 1848-9-ik év alatt és után.

(Pár vonás közgazdászati állapotunkból) (Folytatás.)

A jobbágy a kilenczedet minden termése és productuma után fizette földesurának, akár esekély, akár bőv volt a termés, sőt utóbbi esetben még többet. A tized felvétele gyakran zsarolássá fajult. Végezte a jobbágy a legterheesebb robot munkát a község, megye és földesurával szemben, míg saját maga munkájával rendszeren elkészett. A földesurnak telyesített munkában gyakran semmi haszon nem volt, mert többet ártott vele, mint használt, mivel munkájában nem annyira a szorgalom: mint a gyűlölet vezette kezét. — Panaszolni, vádat emelni, ha sérelme volt, gyakran nem lehetett; mert mindezeknek semmi eredménye nem volt, a menyiben a földesur nemesek magán ügyekben, hanem kisebb büntettekben is korlátlan bírása volt jobbágyainak. — E kényszer helyzetből kifolyólag megtanulta a jobbágy tisztelni és félni urát, — a mint a törvények is rendelék, — de megtanulta egyszersmind határtalanul gyűlölni is.

A tized fizetése, melyet a papságnak kellett kiszolgáltatni szintén terhelő volt a jobbágyra nézve. E tartozás elsőbbségű volt, később törvényes tartozássá vált s ha azok iránti tartozása lerovásában, kik lelki üdvéről gondoskodtak hanyagnak mutatkozott, mind az egyház, mind pedig az állam által szigorúan büntettetett. A tized élvezetében kezdetben csak a püspökök, később apátok, vegre minden rangú és rendű papság egyaránt részesült.

Érdekes tudnunk e körülményt a ebből kifolyólag esmernünk azon hatást, melyet gyakorolt e kor említett jellege hazánk mezeigazdászatára is. Kimondhatjuk bátran, hogy minden magasabb cél elérésére szolgáló törekvést elfojtott egész a 40-es évekig. Az országgyűlésen és a megyeházák termében ez ügyöni javítást háttérbe szoritotta a nemzet sérelmi politikája, azon folytonos tusa, melyet az alkotmány visszaszerzése érdekében a karc és rendek a nemzet elkeseredett ellenségeivel szemben folytattak.

A birtok rendezése és használata a hűbéri viszony miatt lehetetlenül vált. Cél és kívánalom szerénti termelés nem jöhetett létre, már azon oknál fogva is, hogy a kilenczed és tized fizetésénél előre megállapított, hogy mily termelvényekben rovatja le a jobbágy tartozásait földesura és az egyházzal szemben. A kilenczed alá eső terhek az uraság önkénye által szabattak meg és véttetek fel s ha szorgalmánál fogva többet termelt, eredménye az lett, hogy az uraság is többet követelt. Nem lehet csodálkozunk azon, ha ezen körülmény minden előre törekvést, szorgalmat és munka ösztönt elfojtott s meggátolta a jobb mivelési módok létrejvetelét. — Nem lehet csodálkozunk ha a jobbágy családjá, gyermekei jövőjét, de még igen sok esetben jelenét sem látva biztoitva: minden ösztön nélkül mivelte földjeit. Előre látása csak addig terjedt, hogy nyomoruságos életét egyik naptól a másikig tengethesse. Maradandó intézkedést nem tett, nem fogantatosított; mert fáradtságának úgy sem élvezhette bizton gyümölcsét.

A birtok eladása, megosztása s az e tekintetbeni örökösödés némely intézkedések által rendkívül meg volt szorítva mind a földesur, mind pedig jobbágyai részéről. Ezen szabad rendelkezési jogot megkötő intézkedéseknek szintén meg voltak a maga káros hátrányai. Egy ily nemesi telek, hanyag vagy gazdálkodáshoz egyáltalán nem értő egyén kezébe kerülve a következő örökösök a legszandobb helyzetbe jutott, (ilyen földesur pedig országszerre igen sok akadt), a hanyag gazdaságok pedig nagy mérvben befolytak az egyes vidékek s általán egész országok gazdasági állapotára. (Folyt. köv.)

Placzi árjegyzék.

a tordai vásárra 1878. február 9. hozott tárgyaknak

1 hectoliter: t. buza 8 frt. 50 Tavasz tisztabuza frt. — Eleybuza 7 frt. — kr. rozs 6 frt. — Árpá 4 frt. 25 kr. Zab 2 f. 50 kr. Törökbuza 6 frt. — kr. méter mázsa széna kötetlen 2 frt. 50 kr. Alomszalma 1 méter mázsa 36 kr. Tüzifa köbméter 3 frt. 20 kr. Marhahus 1 kilogramm 36 kr. Disznóhus 1 kilogramm 48 kr. Turó 1 kilogramm 56 kr.

Bécsi Tőzsde.

1878. 15/2.

Magyar arany-járadék 91.70
Magyar) kincstári utalvány 1 kibocsát. 118. —
Magyar) kincstári utalvány 2 kibocsát. 110. —
Magyar kel.-vasut elsőbbség 2 kib.-csát. 73. —
Magyar állami kötvény 1876. 66. —
Magyar vasuti kölcsön 98. —
Magyar föld ehermenesítési kötv. 77.35
Temesvári földteherment. kötv. 76.80
Erdélyi földteherment. kötv. 75. —
Horváth-Slavon földteherment. kötv. 84. —
Magyar szőlődézmá váltáság kötv. 81. —
Osz. egységes államadósság papban 62.80
Osz. egységes államadósság ezüsbem 66. —
Osz. aranyjáradék 73.80
1860. állam sorsjegye 111. —
Osz. nemzeti bankrésztvény 789. —
Osz. hitelrésztvény 227.50
Magyar hitelbank 202. —
Ezüst 104. —
Cz. k. arany 5.62
Napoleonador 9.51
Német birod. mark 58.60
London 178.90

Felelős szerkesztő és kiadó: Volcz B.

VOLCZ és TÁRSA

Könyv és Papirkereskedésében Tordán kaphatók:

Vonalzott és tiszta könyvek; Hivatalok, egyletek magányzók, ügyvédek kereskedők, jegyzők és mindennemű iparral foglalkozók részére, vászonba vagy papirba kötve dús választékban. Másoló könyvek Kereskedők, Irodák sat. részére:

Román Népdalok és Balladák Moldován Gergelytől 1 frt. 20 kr. helyet csak 1 frt. o. é.

Iskolai könyvek Alsó- és Felső Népiskolák, Községi valamint felekezeti Iskolák részére is dús választékban.
Vers személyvények Bálint Gyulától
Az Illem és Tisztesség arany szabályai

ára 25 kr.
ára 25 kr.

Önsegély, Orvosi tanácsadó több bonczatani ábrával.

Dr. Ernszt L.-től

ára 2 frt.

Selbsthilfe, ärztlicher rathgeber mit mehreren anatomischen abbildungen von Dr. Ernszt L.

ára 2 frt.

Előfizethetni – illetőleg előjegyeztetni – lehet a következő művekre:

Kálmán a Szegedi Lelencz vagy Konstantinápoly rózsája című nagyhatású regényre TIHAMERTÓL, mely a folyamatban levő keleti háborut öleli fel és ebből meríti tárgyát, egyes füzet

ára 25 kr.

mely összeg a füzetek átvételekor fizetendő.

Az Ördög fia című regény füzeteire.

ára 25 kr.

Ugyan ezek német nyelven is megrendelhetők.

Továbbá Szulejka vagy a Három Gyöngye című regény füzeteire. 25 kr.

Ugyan e művek megrendelői rendkívüli kedvezmény áron megrendelhetik azokat

OLAJNYOMATU JUTALOM KÉPEIT is VÁSZONRA SZÉLES ARANYKERETBEN,

megtékinthetők e képek valamint megrendelési feltételei is

Az ÖRDÖG ASSZONY régebbi megrendelői, annak folytatását szintén fenn irt könyvkereskedés által legbiztosabban eszközölhetik.

Vidékre járó ügynökünk szintén elfogad minden nemű előfizetést és előjegyeztetést.

Sz. 351. 1878.

Hirdetmény.

Több Pusztá Egresi birtokos kortsmai regále joga az 1878-ik február 25-ik napjától számítandó 3 egy más utánni évre — alól irt hivatali irodában a folyó évi február hó 20-ik napján délelt 10 órakor nyilvános árverés utján ki fog adodni — vállalkozók felhivatnak 50 frt bánat pénzel ellátva a fen irt napon és helyen meg jelenni — kellő bánat pénzel ellátott s rendesen felszerelt zárt ajánlatok az árverési megkezdése előtt elfogadtatnak — az árverezése feltételek az árverezés napján ezen hivatalnál megtékinthetők.

Aljára február 7. 1878.

S z a b ó.
szolgabíró.

(2—3)

Fontos Hirdetés!

A gyomor és altesti bajokban, valamit hideglelés ellen legbiztosabb hatásának ismert

Dr. Kiesow-féle Elet-essentia

valódiilag egyedül Matherny Emilnél Gy.-Fehérvártt kapható.

(16 11— 21)

SZÉPSÉG! IFJUSÁG!

felülmulhatatlan

BÖRSZÉPÍTŐ-SZERNEK

lett a hölgyvilág által általánosan elismerve, a hivatalosan megvizsgált, kitünő, ártalmatlan, valódi

RAVISSANTE

Dr. LEJOSSE-től,

PÁRIS-ban

11-80

Ezen világhírű bőrtisztító-szer valamennyi szépség-pítő-szer között leghitelesebb és leghatásosabbnak bizonyul szeplők, napégés, rezesség, sárgafoltok, pörbenedések, kiütések, himlőhelyek, sömör stb. biztos eltávolítására.

A RAVISSANTE az arczzsinnek feltűnően szép, halvány rózsaszínű, bársonyszerű fiatal üdeséget ad, a bőrt és kezeit gyöngédé teszi, a lég behatásától megóvjja s gyöngéd bőrt szerez a legkésőbbi öregségig.

Budapesten kapható valódi minőségben **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerész úrnál, király-utca 7 sz.

Kolozsvártt VALETINI ADOLF ur gyógyszerertárában.

Tordán TRAJANOVITS EDE ur gyógyszerertárában

Nagy eredeti üvegek ára 2 f. 50 kr. Kis eredeti üvegek ára 1 f. 50 kr.

KÖZPONTI SZÉTKÜLDÉSI RAKTÁR:

SCHWARZ HENRIK

Budapest, Mária Valéria-utca 9 sz.